

IV (slot).

Dat wij uitgesproken tegenstanders zijn van alles wat zweemt naar vervaging van grenzen, die de Schrift ons wijst, en gebiedt te eerbiedigen, en dus ook erkennen het rechtmatige en tot op zekere hoogte ook het plichtmatige van de verzorging van de eigen belangen en zaken als patroon en werklieden, als werkgevers en werknemers, men vindt het in de beide organisaties van GWGV en GWNV, die van het GMV uitgaan, belichaamd. Het komt hierbij evenwel op de juiste principiële onderscheidingen aan. Primair is en blijft voor ons het GMV, zodat wij samen zullen worstelen om naar het Woord Gods te leven, d.i. in deze zaak de strijd der klassen en dus de klassen-tegenstellingen in ons eigen gebied in de kracht Gods ten bloede toe tegen te staan, daarbij zoekende allermindst de opheffing der standen, maar wel hun vereniging in ons midden.

Nu wij aan het eind zijn gekomen van onze toelichting op de verschijning van het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND en het GEREFORMEERD WERKGEVERSVERBOND met het GEREFORMEERD WERKNEMERSVERBOND willen wij in herinnering brengen, wat onze overleden broeder, prof. dr K. Schilder in de tweede druk van zijn boek „De openbaring van Johannes en het Sociale leven” op blz. 280, dat als opschrift draagt: „Om „credo” en „kerk” ’t laatste woord” over deze dingen schrijft, waarbij hij het hart van de zaak raakt:

„Hoe vaak heeft men ook voor onze oren tevergeefs betoogd, dat klassenstrijd onze organisaties niet beheersen mag. Het christendom kent geen klasse-justitie en geen aparte zedewet als applicabel alleen maar voor „groepen”; het verkondigt de éne grondleggende zedewet aan rijk en arm, „werkgever” en „werknemer”, patroon en arbeider. Die moeten binnen de geloofs- en belijdeniskring elkander kunnen vinden „voor Gods aangezicht”; want boven het klasse-belang staat Gods éne liefde voor „Zijn volk”, en Gods éne allen aansprekende gebod; en niet onze economische belangen, doch onze theïstische belijdenisinhouden moeten het principe zijn óók van elke maatschappelijke organisatie. De variabele applicatie ervan maakt de invariabele vaste inhouden zelve niet fluctuerend. Toch is dat inzicht zo weinig soms in praktijk gebracht.

Maar het beginsel, dat het laatste woord moet verblijven aan het „credo”, dat immers óók het eerste woord hebben moet, hoewel het door het christendom is gepredikt, zal tenslotte door het anti-christendom worden overgenomen en toegepast. Alleen maar: het gebeurt in een schromelijke miskenning van de aard van een „credo”, en in een bittere vijandschap tegen kerk en christendom. Rijken en armen mogen zich straks „verenigd” vinden, en de grote geestelijke worsteling, niet om het dagelijks brood, doch om de herziening van de formules jegens God en niet-God, worde straks uitgevochten tot het bittere einde toe, zó zal straks de dagorder zijn van het Beest uit de aarde.

Christenen, schrikt ge niet? Zijt ge al gewaarschuwd? Zijt ge bereid „de standen” te verenigen door het beginsel der liefde en der gerechtigheid Gods? Kunt ge binnen de grenzen van uw eigen gebied alle „standen” en klassen al samenbinden door de liefde des Geestes? Dat wil zeggen — als maar 1 Cor. 13 gelezen wordt in zijn samenhang met 1 Cor. 12 en 1 Cor. 14 — de liefde tot de profetie, de waarheidsverdracht? Of zal de haat van de Antichrist in het doortrekken

van het axioma: „Liefde is overdracht-van-overtuiging (!)” meer vermogen dan de liefde van den Christus? Zal Satans banier meer vermogen dan Christus’ avondmaalsdis?

Klassenstrijd en rassenstrijd — ze zijn door „de wereld” uitgeroepen. De klassenstrijd en rassenstrijd — ze worden door „de wereld” zelf weer afgelast.

En alle standen en rassen worden dan verenigd (in één immense conctie (kongst? G.) tegen God en zijn Gezalfde.

Wie nu nog niet inziet, dat alle „neutraliteit” uit den boze is, en dat alleen onze geloofsinhouden ons leiden mogen, die zal te laat ervaren, dat de wereld haar eigen dwaasheden straks gauwer herroept dan wij, die ze van haar in menig opzicht hebben overgenomen. Weest gewaarschuwd, christenen! Het beest-uit-de-aarde mag niet „wijzer” zijn dan gij: Lucas 16 heeft niet voor niets ons op tijd gewaarschuwd.

(De Openbaring van Johannes en het sociale leven, 2e druk, blz. 280/1).

Wanneer men deze voorgaande woorden uit de 2de druk vergelijkt met hetgeen de eerste druk op de blz. 203/4 daarover bevatte, zal ook in deze dankbaar erkend worden, hoe ook op dit punt deze tweede druk aanzienlijk aan uitbreiding der gedachte, maar vooral ook aan zuiverheid en diepte van redactie heeft gewonnen.

In het laatste Jaaroverzicht 1951—1952, dat prof. dr K. Schilder in het Handboek ten dienste van de Gereformeerde Kerken in Nederland mocht verzorgen, heeft ook het sociale levensaspect de volle, warme belangstelling van de Overzichtschrjver gehad. Men leze er op na, hetgeen hij schrijft in de bladzijden 145 t/m 150. Dan weet men tevens, waarom wij ons welbewust afscheiden van het C.N.V. en van het Verbond van Chr. Werkgevers in Nederland, in welker midden zulke duidelijke sympathieën blijken te leven voor de z.g. Oecumenische Raad van Kerken en mede-werking wordt gegeven om de „sociale boodschap” van de Wereldraad der kerken uit te werken en te concretiseren voor onze Nederlandse verhou-

VERLEGENHEIDS-„CULTUUR”

We zien in het boek van Dr Buitendijk „Op de keper beschouwd” een poging om inderdaad te komen tot, wat de uitgevers op het stofomslag aankondigen: „een nieuwe grondslag voor een nieuwe christelijke literatuurbeschuwing”.

Daar hij het in dit werk niet alleen over de literatuur heeft, maar de cultuur in haar verschillende sectoren: bioscoop, film, toneel, dans enz. bespreekt, kunnen we, zonder bezwaar te worden tegengesproken, deze poging betrekken op het gehele culturele leven, waarbij hij dan het Kuypers standpunt van de gemene gratie loslaat om over te stappen naar het uitgangspunt van Prof. Huizinga met diens „Homo Ludens”-theorie, waarbij de kunst de traditionele cultuuroppvatting zou te buiten gaan, omdat kunst n.l. ten dele „spel” is, en spel is scheppingsfunctie, zegt Huizinga.

Nu vragen wij ons af: hoe komt men aan de behoefte deze nieuwe theorie, nota bene nog overgenomen van humanistische zijde, te nemen tot basis voor een „nieuwe christelijke beschouwing”?

dingen. Laten wij allen de raad, die prof. dr K. Schilder ons met het oog op deze dingen gaf, ter harte nemen en erkennen, dat „het bitter hard nodig zal blijven, onze jeugd en onze werkers op sociaal-economisch-politiek terrein te wapenen tegen deze nivellerings- en doorbraak-actie op grote schaal” (blz. 148). Want wie door de tegenwoordige gevaarlijke synthetische opzet als samenbinding van ijzer en leem, zoals in de beide organisaties van Chr. werkgevers en werknemers niet heen ziet, hij is, om het woord van prof. Schilder te bezigen, voor de leiding van het christelijk verenigingsleven verloren. En daarom: Wij zouden na de Vrijmaking de behaalde winst ook in de afwijzing der pluriformiteitsgedachte moedwillig prijsgeven, en de wagen achteruit laten lopen, als wij niet — met al die keiharde feiten voor ogen — van harte elkander steunden in het opnieuw indenk van beginselen en grondslagen en eisen van Gods Woord voor politieke en sociale samenleving. (Jaaroverzicht 1951—1952, blz. 149/150).

Dit moge een regelrechte aanbeveling zijn o.a. van de arbeid, die in het Gereformeerd Sociaal en Economisch Verband verricht wordt, het impliceert naar onze overtuiging ook een hartelijke aanbeveling aan alle broeders en zusters uit onze kerken, welke hun maatschappelijke positie ook moge zijn, om als patroons en arbeiders, als werkgevers en werknemers, als directeuren, kantoor- en handelsbedienden, fabrieksarbeiders, als wetenschappelijke werkers, zoals doktoren, advocaten, economen en chemici, middelbaar technici, als mannen en vrouwen in zelfstandige beroepen, boeren, tuinders en landarbeiders, schoolhoofden, onderwijzers en onderwijzeressen, verplegers en verpleegsters of in welke andere maatschappelijke functie men ook werkzaam moge zijn, lid te worden van het GEREFORMEERD MAATSCHAPPELIJK VERBOND, opdat wij aan de wereld, die naar God niet vraagt, het voorbeeld mogen geven van wat de liefde van Christus vermag, zodat ’t ook in dezen niet alleen in onze woorden, maar ook in onze christelijke organisatorische daad moge blijken, dat wij allen in Hem één lichaam zijn.

P. GROEN.

LITERATUUR EN KUNST

Wij menen, dat het enige antwoord kan zijn: de verlegenheid.

Men staat immers voor de praktijk en die laat zich niet dwingen.

Die praktijk is, dat een groot deel van wat wij noemen „het gereformeerde volk” naar de bioscoop en naar het toneel en naar de schouwburg loopt.

In het documentaire boekje van J. Das: „Wij en de film” lezen we (bladz. 5): „Het pijnlijke van onze positie tegenover de bioscoop is, dat het onder ons geldende officiële standpunt hoe langer hoe minder te maken heeft met de onder ons gangbare praktijk”. En op bladz. 51 lezen we: „Wie een indruk wil hebben van de stand van zaken, leze het enquête-verslag in het nr van 15 October 1948 van het weekblad „Trouw”. Het leidt geen twijfel of in grote delen van ons land gaat het merendeel van onze jonge mensen naar de bioscoop, maar zij doen dat op hun manier heel verstandig”.

Toen in 1947 de z.g. „christelijke bioscoop” in Den Haag geopend werd (een feit, waarvoor een gere-

deed dit, hoe of hij dan ook kwam te staan.

In dit verband herinner ik mij een andere preek op de oudejaarsavond van het rampjaar 1940, toen de Duitsers in ons land stonden, ons in enkele dagen hadden overwonnen en hun glorieuze opmars door Europa voortzetten. Toen preekte Holwerda over de aanhef van Lukas 3. „De opening van het Kerstofensiefel” heeft hij die preek genoemd. Hij schilderde de omstandigheden, waaronder Johannes de Doper geroepen werd het Woord Gods te doen uitgaan. Staatkundig was het erfvolk des Heeren weggevaagd. De kerk werd geregeerd door verlepte kerkvorsten. Johannes zwierf door de woestijn, gekleed in kemelshaar en gevoed met wilde honing. Toen begon God. Of nu ook de bespijkerde soldatenlaars van de Duitsers door het land marcheert, of dat men verkondigt dat een nieuw tijdperk van 1000 jaar is gekomen, Christus wint het altijd. Hij heeft reeds 1940 jaar geregeerd: wij tellen het jaaronzes Heeren.

Dit was het inzicht van de jonge profet Holwerda”. Maar de „weekend”-schrijver kan bij dit schone oordeel over Prof. Holwerda’s werk niet blijven staan.

Hij weet niet goed hoe hij er eigenlijk mee aan moet. Dat zegt hij tenminste. De „analyse van Holwerda” vindt hij n.l. „uitermate moeilijk”. (Ik geloof, dat de analyse van „Holwerda” onmogelijk is! Maar de schrijver bedoelt blijkbaar de analyse van Prof. Holwerda’s publieke geschriften!) Al vindt hij die analyse nog zo moeilijk: hij waagt er zich toch aan. En dan komt dit schoons:

„Naar mijn mening is hij aan zijn oorspronkelijk

wat incasseren en dat willen ze ook wel, mits men hen tenslotte maar hun gang laat gaan, mits men zich maar niet feitelijk tegen hen en hun plannen verzet. En zó wordt de Hervormde Kerk al meer uit de greep van het Woord los gewrikt, ondanks, en ook: dank zij, de Gereformeerde bond. Zo blijven de synodale kerken alle besluiten en daden van 1944 handhaven ondanks — en dank zij — Roeper en Waarheid en Eenheid. Zo blijft de zending in Indonesië onder de beheersing van een anti-gereformeerde geest, ondanks — en dank zij — het „kloekke” en „krachtige” verzet van Prof. Zuidema. En met dat al boort de spits van de doorbraak zich al dieper naar het hart van de christelijke organisaties. Velen zien het, betreuen het, klagen erover, schelden zelfs. — Maar, wat moet je, de verkiezing is nabij en we moeten zetels hebben, veel zetels, zo veel mogelijk zetels.

Deze dingen kwamen als vanzelf bij me op toen ik de „Nieuwe Provinciale Groninger Courant” van Zaterdag 3 Mei las.

In de Zaterdagse nummers van deze krant schrijft de hoofdredacteur, E. van Ruller, steeds een artikel, dat de titel voert van „Weekend”. In het nummer van 3 Mei nu werd dit „Weekend” gevuld met een „herdenking” van Prof. Holwerda. Zoals we dat gewend zijn van „de overzijde”, verklaarde ook deze weekend-schrijver, dat de op zeldzaam infame wijze afgezette Prof. Holwerda „de aardse sabbath verwisselde voor de eeuwige sabbath”. Hij memoreerde, dat hij van Prof. Holwerda eens een preek hoorde over „de geschie-

denis van de aartsvader Izaak bij de bornput van Gerar”, die hij nimmer vergat, omdat die hem „een dosis geestelijk voedsel” had meegegeven op zijn levensreis, waarop hij lange tijd heeft „geteerd”. Voorts vertelde hij, dat hij de „regie” van zijn leven meermalen zo inrichtte, dat hij, vooral om Prof. Holwerda te horen, de weekenden te Amersfoort kon doorbrengen.

De lof van Prof. Holwerda werd zo luide bezongen. Van hem werd zelfs gezegd, dat hij „het charisma” der „profetie” bezat. Dat is wel het hoogste van wat men van een prediker kan zeggen! „Vooral in zijn eerste tijd kenmerkte hem dit naar mijn gevoelen. Hij was toen wat de mensen noemen een door en door objectivist, of, wil men het in een kerkelijke term, een volledig voorwerpelijk man. Rustig liet hij de sprake van de Heilige Schrift, zoals hij die verstonb bij zijn scherpe inzicht en goed ontledingstalent, tot zich komen en hij trok dan met grote beslistheid de consequentie, „Geloven”, zo zei hij het in bovengenoemde preek, „dat is, als de mensen je alles ontnemen, vast overtuigd zijn van de belofte Gods en daaruit dan ook leven.” Hij concludeerde dat uit de houding van Izaak, de zwakste geest onder de aartsvaders. Hij trok met zijn mannen terug, toen de Filistijnen de bornputten van Gerar telkens weer opelsten. Izaak kon dat doen, want wat hij ook afgaf, hij behield de belofte dat God aan Abraham en zijn zaad het land geven zou. De terugtocht was een geloofstuk. Het geloof was de kracht van de machteloze.

In wezen zie ik dit als het uitgangspunt van de profetie. Profetie is het Woord Gods spreken, hoe of de omstandigheden zich dan ook voordoen. Holwerda